

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Dějepisná olympiáda
46. ročník, 2016/2017

okresní kolo - zadání

č.

Počet bodů: _____

Jméno a příjmení: _____

Škola: _____

Tematické zaměření ročníku: **Marie Terezie – žena, matka, panovnice,**
aneb Habsburkové 18. století

***Důležité upozornění** – u každé otázky je rámeček, který uvádí maximální počet bodů za otázku, do prázdného políčka se pak doplní získaný počet bodů. Celkem je možné získat **100** bodů.*

Úkol č. 1

V nabídce zakroužkuj tři jevy, které platí pro habsburskou monarchii v 18. století.

- A. rozvoj manufaktur
- B. zrušení roboty
- C. zrovnoprávnění Židů
- D. zrušení nevolnictví
- E. úplná ztráta Slezska
- F. boj o španělský trůn
- G. porážka Turků u Vídně

3 body	
--------	--

Úkol č. 2

V následujícím soupisu některých **reforem Marie Terezie** se ztratila přídavná jména. Správná přídavná jména doplň.

a) (m) _____ / (d) _____ reforma

b) soupis _____ půdy a majetku

c) _____ soustava měř a vah

3 body	
--------	--

Úkol č. 3

Marie Terezie stejně jako Josef II. byla ovlivněna osvícenstvím. Z nabídky vyber dvě tvrzení, která jsou pravdivá.

- a) Osvícenství byl myšlenkový směr 17. století.
- b) Osvícenství vzniklo ve východní Evropě, odkud se šířilo do ostatních zemí.
- c) Osvícenství kladlo důraz na rozum a víru ve schopnosti člověka.
- d) Osvícenství se stavělo proti křesťanské víře.
- e) Osvícenství zdůrazňovalo vzdělání.

Jak se nazývá způsob vlády ovlivněné osvícenstvím? _____

3 body	
--------	--

Úkol č. 4

I když se s nimi Marie Terezie pravděpodobně nesetkala, protože byli o jednu či dvě generace starší, patřili k nejvýznamnějším barokním umělcům.

Do tabulky doplň písmena označující jednotlivé barokní umělce.
 (Pokud se umělec věnoval více oblastem, vyber tu, která v jeho tvorbě převažovala.)

architekti	malíři	sochaři

- A. Jan Blažej Santini-Aichel
- B. Ferdinand Maxmilián Brokoff
- C. Jan Kupecký
- D. Kryštof a Kilián Ignác Dientzenhoferové
- E. Petr Jan Brandl
- F. Matyáš Bernard Braun

6 bodů	
--------	--

Úkol č. 5

Které části habsburské monarchie 18. století se skrývají v přesmyčkách?

- a) OTNUAKRY _____
- b) UBVOKIAN _____
- c) MAORIHSESDDK _____

3 body	
--------	--

Úkol č. 6

Doplň jména dětí Marie Terezie, se kterými jsou spojeny následující pojmy:

a) Slavíkovice u Vyškova, dvě brázdy, prostý šlechtic _____

b) Ludvík XVI., poprava, Francie _____

2 body	
--------	--

Úkol č. 7

V textu o židovském obyvatelstvu zakroužkuj správné možnosti, aby celý text byl pravdivý.

Situace Židů nebyla v historii většinou jednoduchá. Také v době válek o ŠPANĚLSKÉ/RAKOUSKÉ dědictví byl v Praze uspořádán velký židovský POGROM/HOLOKAUST. Tvrdilo se totiž, že Židé prozradili PRUSŮM/FRANCOUZŮM ukryté zásoby Pražanů. Situace Židů se mírně zlepšila až židovským patentem, který byl vydán MARIÍ TEREZIÍ/JOSEFEM II.

4 body	
--------	--

Úkol č. 8

Zakroužkuj ty osobnosti, které patřily mezi schopné rádce Marie Terezie.

a) hrabě Friedrich Haugwitz

b) hrabě Matyáš Thurn

c) kurfiřt Karel Albrecht

d) kníže Antonín Kounic

2 body	
--------	--

Úkol č. 9

Jak zněl dobový termín pro nevolnictví?

1 bod	
-------	--

Úkol č. 10

Která osobnost 18. století často cestovala na zapřenou jako „hrabě Falkenštejn“?

1 bod	
-------	--

Úkol č. 11

Průčelí strahovské klášterní knihovny je dílem architekta, Itala, narozeného v Praze, který se snažil spojit vídeňský a francouzský klasicismus s tradicemi pražského baroka. Kdo je tímto architektem?

(I) _____ (J) _____ (P) _____

1 bod	
-------	--

Úkol č. 12

Světovou proslulost nabyt vynikající český grafik žijící v cizině. Jeho grafické listy, mapy, portréty a veduty vynikají čistotou a jemností.

a) Jak se tento umělec jmenuje?

b) Ve kterých evropských zemích delší dobu pobýval?

_____ a _____

3 body	
--------	--

Úkol č. 13

Kilián Ignác Dienzenhofer je považován za dovršitele českého baroka a nejslavnějšího architekta barokních Čech. V nabídce zakroužkuj jeho nejvýznamnější stavby.

a) vila Portheimka v Praze na Smíchově

b) invalidovna v Praze – Karlíně

c) klášter v Plasích

d) Svatá hora u Příbrami

e) chrám sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí v Praze

3 body	
--------	--

Úkol č. 14

K obrázkům doplň názvy typických barokních znaků a prvků z nabídky.

Nabídka: *balustráda, boží muka, kartuš, akant, giganti (atlanti)*

a) _____

b) _____

c) _____

d) _____

e) _____

5 bodů	
--------	--

Úkol č. 15

Podle úryvku urči, o kterou z reforem Marie Terezie jde.

Vzhledem k tomu, že nám na ničem nezáleží tak, jako na skutečném dobru našich zemí, všimli jsme si, že výchova mládeže, jakožto nejdůležitější základ skutečného štěstí našich národů, vyžaduje zvláštní pozornosti. Tato otázka upoutala naši pozornost zvláště proto, že na výchově a správném vedení v raných letech závisí veškerý budoucí život každého člověka i způsob myšlení celého lidstva.

1 bod	
-------	--

Úkol č. 16

Podle charakteristiky urči významné osobnosti 18. století.

a) Roku 1740 usedl na otcův trůn a okamžitě zahájil válku s Marií Terezií o dědictví císaře Karla VI. V krvavých a dlouhých válkách získal Slezsko a Kladsko. Zisk těchto území uhájil s velkými obtížemi i za války sedmileté. Hospodářská politika, územní zisky a jeho vojenské nadání učinily z jeho země evropskou velmoc.

b) Po matčině smrti v říjnu 1780 se stal samovládcem v říši a okamžitě začal uskutečňovat smělé reformy. Postavení sedláků se snažil zlepšit zrušením nevolnictví a rovnoměrnějším zdaněním panské a poddanské půdy. Zavedl náboženskou toleranci. Největší prospěch přinesly jeho reformy majetnějšímu vesnickému obyvatelstvu.

c) Nastoupila na zděděný trůn po náhlé otcově smrti na základě tzv. pragmatické sankce. Byla velmi vzdělaná, kromě němčiny hovořila plynně několika jazyky. V rámci sňatkové diplomacie byly její dcery provdány do několika evropských zemí, panovníci se přezdívalo také „tchýně Evropy“.

3 body	
--------	--

Úkol č. 17

Z textu vypiš chyby a napiš správné znění.

Po krátké vládě Josefa I. nastoupil na trůn předposlední mužský potomek rodu Habsburků Karel VII. (vládl v letech 1711 – 1740). I jeho vláda byla vyplněna boji především s Prusy. Po brzké smrti svého jediného syna usiloval o prosazení tzv. pragmatické sankce, vyhlášené již roku 1713, která měla zajistit nedělitelnost habsburské říše a uznání dědičných nároků i pro ženské potomky z rodu Wittelsbachů. Trůn zdělila později jeho nejstarší dcera Marie Valerie, která se narodila až čtyři roky po sepsání pragmatické sankce.

chyby:

správné znění:

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

10 bodů	
---------	--

Úkol č. 18

K válečným konfliktům z 18. století přiřaď jména osobností nebo události.

Gideon Laudon – Karel Albrecht – Tadeusz Kosciuszko – bitva u Kolína 1757

1. slezská válka: _____

sedmiletá válka: _____

dělení Polska: _____

války s Turky: _____

4 body	
--------	--

Úkol č. 19

Podle ukázek urči, o který patent (zákon) z roku 1781 jde.

...má jeden každý poddaný právo, jedině na předběžné ohlášení...v stav manželský vstoupiti...

...jednomu každému poddanému na vůli se zanechává...i také z panství se odstěhovati, a někde jinde v zemi se usaditi anebo službu hledati může...

...můžou se poddaní řemeslům a kunstům učiti...

Název patentu: _____

Ve stejném roce byl vydán ještě jeden významný patent, pojmenuj jej:

Jméno panovníka, který patenty vydal: _____

3 body	
--------	--

Úkol č. 20

Podle ukázky urči etnikum, o kterém se zde mluví.

Marie Terezie pokračovala v tvrdé represivní politice vůči nim, na počátku 60. let zahájila pokusy o jejich usazování v Sedmíhradsku a Uhrách. Josef II. chtěl prosadit usazování rodin i na Moravě. Na základě Josefova nařízení mělo být několik rodin usazeno i na území rušených klášterů. Cílem této politiky byla snaha začlenit etnikum mezi ostatní poddané. Měli se věnovat zemědělské práci, plnit náboženské povinnosti, posílat děti do školy, nesměli užívat svůj jazyk, ani tradiční oděv, měli být přejmenováni...

Název etnika: _____

1 bod	
-------	--

Úkol č. 21

Jeden z válečných konfliktů, do nějž byla císařovna Marie Terezie zatažena, se odehrával i mimo evropská bojiště a s trochou nadsázky by se proto dal nazvat „0. světovou válkou“. Napiš

jak je tato válka označována: _____

dobu jejího trvání: _____ - _____

kde se nacházela její mimoevropská bojiště: _____

vojska kterých států na těchto mimoevropských bojištích proti sobě bojovala:

5 bodů	
--------	--

Úkol č. 22

„Racionální slovník věd, umění a řemesel“ zní podtitul jednoho z nejvýznamnějších počínů osvícenecké literární a vědecké tvorby.

Napiš hlavní titul díla, pod kterým je běžně uváděno:

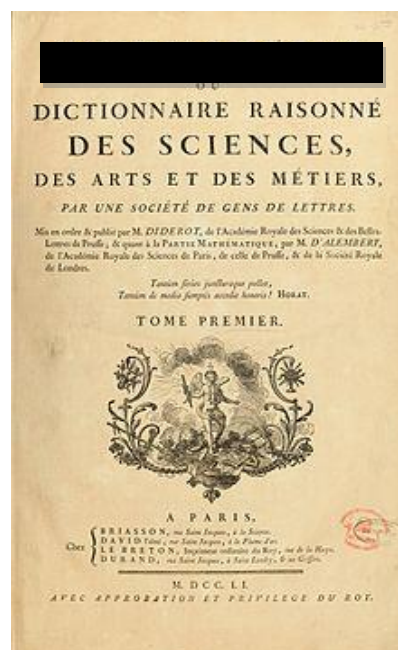
jméno alespoň jednoho z jeho hlavních vydavatelů:

zemi, město a rok počátku jeho vydávání:

_____ (země)

_____ (město)

_____ (rok)

5 bodů	
--------	--

Úkol č. 23

Po třicetileté válce dochází postupně ke znevolňování zejména venkovského obyvatelstva českých zemí.

Vyber z uvedených povinností a omezení ty, které platily pro člověka svobodného, poddaného a nevolníka (některé povinnosti se mohou objevit u více kategorií člověka).

povinnosti a omezení: zákaz provozování řemesla bez svolení vrchnosti – placení berně (daní) panovníkovi – robota (práce na hospodářství vrchnosti) – zákaz stěhování se bez svolení vrchnosti – placení desátků církvi – odvádění dávek vrchnosti – zákaz ženitby bez svolení vrchnosti – osobní závislost na vrchnosti

svobodný:

poddaný:

nevolník:

14 bodů	
---------	--

Úkol č. 24

Tereziánský soupis vlastnictví půdy je jedním z důležitých historických pramenů pro hospodářské dějiny 18. století. Vznikl jako výsledek snahy panovnice získat přesnější přehled o vlastnictví pozemků pro účely výběru daní.

Doplň pojmy:

a) soupis vlastnictví půdy/pozemků (k) _____

b) půda propůjčená poddaným (r) _____

c) půda šlechty (d) _____

3 body	
--------	--

Úkol č. 25

Na obrázku je zámek, který se stal v 18. století letní rezidencí rakouských císařů. Marie Terezie jej za své vlády nechala přestavět do současné podoby. Napiš jméno tohoto zámku a město, u něhož se nachází.

zámek: _____

město: _____

2 body	
--------	--

Úkol č. 26

Jak se nazývaly školy, v nichž se učilo čtení, psaní a počítání?

Na ně navazovaly _____, kde se učily i základy věd.

2 body	
--------	--

Úkol č. 27

Dvě desítky let prosazoval Karel VI. na evropských dvorech uznání pragmatické sankce. Uzavřené dohody ale po jeho smrti nebyly dodrženy a evropští panovníci začali usilovat o rozdělení habsburské monarchie.

a) Jak se jmenoval panovník, který se svými nároky vystoupil jako první?

b) Kterého státu byl králem?

b) Za jakých podmínek byl ochoten Marii Terezii uznat jako panovnicí?

3 body	
--------	--

Úkol č. 28

Při hodnocení práce úředníků bylo důležitou složkou psaní a písmo. Na obrázku je nejběžnější druh písma, kterým byly psány české i německé texty.

Jak se toto písmo nazývalo?

1 bod	
-------	--

Úkol č. 29

Po roce 1765, když byla její správa předána do rukou Josefa II., prošla rakouská armáda zásadními změnami. Doplň změny v armádě za jeho správy.

a) základem armády (p) _____

b) privilegovaná kategorie vojska (j) _____

c) převládající způsob boje (l) _____ (t) _____

3 body	
--------	--

Celkem:

100 bodů	
-----------------	--

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Dějepisná olympiáda
46. ročník, 2016/2017

okresní kolo – řešení

Úkol č.	počet bodů
1. A, D, F	3
2. a) měnová/daňová, b) poddanské, c) jednotná	3
3. c), e); osvícenský absolutismus	3
4. architekti: A, D; malíři: C, E; sochaři: B, F	6
5. a) Korutany, b) Bukovina, c) Sedmíhradsko	3
6. a) Josef II., b) Marie Antoinetta (Marie Antonie)	2
7. rakouské, pogrom, Prusům, Josefem II.	4
8. a), d)	2
9. člověčenství	1
10. Josef II.	1
11. Ignác Jan Palliardi	1
12. a) Václav Hollar, b) Nizozemí a Anglie	3
13. a), b), e)	3
14. a) akant, b) balustráda, c) kartuš, d) giganti (atlanti), e) boží muka	5
15. zavedení povinné školní docházky	1
16. a) Fridrich II. Veliký, b) Josef II., c) Marie Terezie	3
17. chyby: předposlední; Karel VII.; s Prusy; Wittelsbachů; Marie Valerie správné znění: poslední; Karel VI.; s Turky; Habsburků; Marie Terezie	10

18.	1. slezská válka: Karel Albrecht; sedmiletá válka: bitva u Kolína 1757; dělení Polska: Tadeusz Kosciuszko; války s Turky: Gideon Laudon	4
19.	Patent o zrušení nevolnictví – Toleranční patent – Josef II.	3
20.	Romové, romské etnikum	1
21.	sedmiletá válka; 1756-1763; v Severní Americe (a v Indii); Anglie/Velké Británie a Francie	5
22.	Encyklopedie; D. Diderot, J.d'Alembert; Francie, Paříž, 1751	5
23.	svobodný - placení berně, placení desátků; poddaný - placení berně, robota, placení desátků, odvádění dávek; nevolník - zákaz řemesla, placení berně, robota, placení desátků, zákaz stěhování, odvádění dávek, zákaz ženitby, osobní závislost na vrchnosti	14
24.	a) katastr, b) rustikál, c) dominikál	3
25.	Schönbrunn; Vídeň	2
26.	triviální školy; hlavní školy	2
27.	a) Fridrich II. Veliký, b) Pruska, c) za odstoupení Slezska	3
28.	kurent	1
29.	a) pěchota, b) jezdecko, c) lineární taktika	3

Celkem: **100 bodů**